

Sygn. akt II PSK 270/21

POSTANOWIENIE

Dnia 15 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa R. S.
przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w B.
o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 marca 2022 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w B.
z dnia 15 grudnia 2020 r., sygn. akt V Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 grudnia 2020 r., sygn. akt V Pa (...) Sąd Okręgowy w B. oddalił apelację powoda R. S. od wyroku Sądu Rejonowego w B. z 7 października 2020 r., sygn. akt VI P (...), którym Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o odszkodowanie i zadośćuczynienie wniesione przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w B.

Powód R. S., po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Izby Administracji Skarbowej w B. kwoty 46.231,38 zł tytułem odszkodowania za nierówne traktowanie w zatrudnieniu oraz kwoty 2.768,62 zł tytułem „symbolicznego” zadośćuczynienia doznanej

krzywdy wynikającej z nierównego traktowania w zatrudnieniu. Wniósł także o zobowiązanie pozwanego do zaprzestania dyskryminacji powoda polegającej na przyznaniu mu niższego wynagrodzenia niż pozostałym współpracownikom poprzez zobowiązanie pozwanego do wyrównania wynagrodzenia powoda do średniej wynagrodzenia pozostałych współpracowników, tj. do kwoty 7.279 zł, poczynawszy od dnia wniesienia pozwu wraz z ustawowymi odsetkami.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości wskazując, że powód otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 6.581,12 zł brutto, co jest drugim wynagrodzeniem pod względem wysokości w jego referacie. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia odnośnie roszczeń dochodzonych za okres od 2010 roku. Pozwany wniósł również o zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 7 października 2020 r., sygn. akt VI P (...) oddalił powództwo w całości.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją strona powodowa, zarzucając mu nierozpoznanie istoty sprawy, a także naruszenie art. 233 § 1 i 2 k.p.c.; art. 18^{3b} k.p. oraz art. 6 k.c. w związku z art. 18^{3b} § 1 k.p.

Sąd Okręgowy w wyniku rozpoznania apelacji oddalił ją jako nieuzasadnioną.

Wskazał on, że nie można postawić Sądowi pierwszej instancji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ten bowiem wszechstronnie rozważył zebrany w sprawie materiał dowody i na jego podstawie sformułował wnioski zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Sąd pierwszej instancji wskazał na podstawie jakich dowodów dokonał ustaleń faktycznych, które uznał za wiarygodne. Natomiast powód nie wykazał w apelacji na jakim etapie rozumowania Sąd Rejonowy popełnił jego zdaniem błąd i wyciągnął nielogicznie wnioski. Przeciwnie skarżący skupił się jedynie na kwestionowaniu dokonanej przez Sąd pierwszej instancji oceny, zaś przytaczane przez niego argumenty miały w rzeczywistości charakter polemiczny z ustaleniami i rozważaniami poczynionymi przez Sąd pierwszej instancji. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd szczegółowo wyjaśnił, jaką wagę nadał każdemu z dowodów i jaki wpływ wywarły na ostateczne rozstrzygnięcie sporu. W sposób szczegółowy konfrontował każde twierdzenie

powoda z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie (w tym z zeznaniami świadków, aktami osobowymi, wyjaśnieniami z pism procesowych i to zarówno powoda jak i pozwanego). Co istotne powód nie wskazał, które dowody Sąd pominął, co uniemożliwia zweryfikowanie tego zarzutu przez Sąd odwoławczy. Sąd drugiej instancji stwierdził jednak, że analiza przebiegu postępowania sądowego nie potwierdziła prawdziwości tego zarzutu, bowiem Sąd przeprowadził wszystkie dowody wnioskowane przez powoda (także te dotyczące okresu przedawnionego).

Na uwzględnienie, w ocenie Sądu Okręgowego, nie zasługiwały także zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 18^{3d} k.p., art. 18^{3b} k.p. oraz art. 6 k.c. w związku z art. 18^{3b} § 1 k.p. Zdaniem Sądu drugiej instancji, powód nie wskazał na czym w jego ocenie polegała błędna wykładnia wskazanych przepisów, a także jak według niego powinien być dany przepis rozumiany, czy ewentualnie dla czego został niewłaściwie zastosowany.

Sąd Okręgowy przypomniał, że rozkład ciężaru dowodowego w postępowaniu o dyskryminację był wielokrotnie wyjaśniany przez Sąd Najwyższy. Przykładowo, z wyroku Sądu Najwyższego z 8 lutego 2018 r., I PK 189/17 (LEX nr 2459714) wynika, że jeśli pracownik zarzuca pracodawcy naruszenie przepisów o zakazie dyskryminacji w zatrudnieniu, to powinien wskazać okoliczności, które uprawdopodobnią nie tylko jego gorsze traktowanie w stosunku do innych pracowników, ale także to, że zróżnicowanie było spowodowane zakazaną przez prawo przyczyną (art. 18^{3b} § 1 pkt 2 w związku z art. 18^{3a} § 1 k.p.). Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2016 r., III PK 116/15 (LEX nr 2057629) wskazano, że powód, który twierdzi, że naruszono wobec niego zasadę wynikającą z art. 18^{3c} § 1 k.p. w związku z art. 18^{3b} § 1 pkt 2 k.p. (z przyczyn uznanych za dyskryminujące), powinien wytyczyć kierunek pozwalający na przeprowadzenie analizy porównawczej przez wskazanie pracowników, którzy są wyżej wynagradzani, mimo że wykonują porównywalną do niego pracę. Wówczas na pracodawcę przechodzi ciężar wykazania, że przy ustalaniu wynagrodzeń kierował się obiektywnymi powodami (art. 18^{3b} § 1 *in fine* k.p.). Zgodnie ze stanowiskiem zawartym w postanowieniu Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2014 r., II PK 218/13 (LEX nr 1647003) wynika, że w związku z art. 18^{3b} § 1 k.p., to powód powinien wykazać nierówne traktowanie w porównaniu z innymi osobami znajdującymi się w

jednakowej sytuacji faktycznej i prawnej, pozwany zaś broniąc się przed zarzutem dyskryminacji musi wykazać, że to nierówne traktowanie - jeżeli faktycznie miało miejsce – było obiektywnie usprawiedliwione i nie wynikało z przyczyn pozwalających na przypisanie mu działania dyskryminującego powoda.

Sąd drugiej instancji zauważył, że rację ma skarżący wskazując, że w sprawie o dyskryminację dochodzi do zmiany rozkładu ciężaru dowodu, a modyfikacja w tym zakresie, określona w art. 18^{3b} § 1 k.p., polega na zwolnieniu pracownika z konieczności udowodnienia twierdzeń o jego dyskryminacji. Pracownik powinien jednak wskazać fakty, uprawdopodobniające zarzut nierównego traktowania w zatrudnieniu, i wówczas na pracodawcę przechodzi ciężar dowodu, że kierował się obiektywnymi powodami. W zawisłym postępowaniu powód wskazywał na nierówne traktowanie ze względu na stan zdrowia - niedosłuch - niepełnosprawność która nie została wcześniej stwierdzona w badaniach okresowych przeprowadzanych przez lekarzy medycyny pracy, a udokumentowana została przez powoda stosownym zaświadczeniem dopiero po wytoczeniu procesu. Z akt osobowych wynika jednoznacznie, że powód od chwili zatrudnienia przedkładał dokumentację medyczną potwierdzającą pełną przydatność do służb. W ocenie Sądu odwoławczego noszenie aparatu wspomagającego słuch nie dowodzi jeszcze niepełnosprawności. Zatem skoro Sąd nie dopatrzył się w działaniach pozwanego cech dyskryminacji nie miał podstaw do zastosowania powołanych przepisów. Nieuwzględnienie roszczeń nie oznacza natomiast, że Sąd Rejonowy pominął proces subsumpcji, bowiem po ustaleniu stanu faktycznego, wobec stwierdzenia braku podstaw do zastosowania wskazanych przepisów oddalił roszczenia.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną strona powodowa w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do rozstrzygnięcia, czy w sytuacji dochodzenia przez powoda

roszczeń z tytułu naruszenia zasady równego traktowania, o której stanowi art. 11² k.p. jest on zobowiązany do wykazania przyczyn dyskryminujących jego sytuację - tj. przyczyn określonych w art. 11³ k.p. w zw. z art. 18^{3a} § 1 k.p., czy powinien jedynie wykazać naruszenia art. 11² k.p. przejawiające się faktem, iż otrzymując dotychczas niższe wynagrodzenia, a więc czy przysługuje mu roszczenie o uzupełnienie otrzymywanego wynagrodzenia do poziomu wyższego bez wykazywania przesłanek dyskryminacji wskazanych w art. 18^{3a} § 1 k.p.

Ponadto, zdaniem strony skarżącej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wobec naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego i materialnego.

Pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. odmowę przyjęcia skargi na etapie przedsądu z uwagi na niewykazanie we wniosku przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania;
2. oddalenie skargi kasacyjnej jako bezzasadnej, bowiem żadna z powołanych podstaw, zarówno naruszenia prawa procesowego, jak i prawa materialnego nie znajdują uzasadnienia w aktach sprawy;
3. zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną

sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Należy zauważyć, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie sprostął wskazanym powyżej wymogom, bowiem przedstawione zagadnienie prawne doczekało się już bogatego dorobku orzeczniczego w postaci wielu judykatów Sądu Najwyższego, który nawet w swoim ostatnim orzecznictwie wyjaśniał, że dyskryminacja oznacza kwalifikowane nierówne traktowanie pracownika ze względu na jego cechę lub właściwość określoną w Kodeksie pracy jako przyczyna (podstawa bądź kryterium) dyskryminacji. Z tego względu, jeśli pracownik zarzuca pracodawcy naruszenie przepisów o zakazie dyskryminacji w zatrudnieniu, to powinien wskazać okoliczności, które uprawdopodobnią nie tylko jego gorsze traktowanie w stosunku do innych pracowników, ale także to, że zróżnicowanie było spowodowane zakazaną przez prawo przyczyną (art. 18^{3b} § 1 pkt 2 w związku z art. 18^{3a} § 1 k.p.). Zasady te znajdują również zastosowanie w sprawach dotyczących naruszenia zasady równego wynagrodzenia pracowników za jednakową pracę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., II PSKP 28/21, LEX nr 3229405).

Ponadto, przedstawione zagadnienie nie budzi jakichkolwiek wątpliwości również dlatego, że w przypadku dochodzenia roszczeń wyłącznie na podstawie art. 11² k.p. nie ma zastosowania zasada zmiany rozkładu ciężaru dowodu na podstawie art. 18^{3b} k.p.

Z kolei przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która

przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Również tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie wykazał. W tym kontekście pełnomocnik skarżącego w ogóle nie przedstawił jakiegokolwiek argumentacji mogącej świadczyć o tym, że rzeczywiście w niniejszej sprawie doszło do rażącego i widocznego od razu naruszenia przepisów prawa. Argumentacja taka powinna być zawarta w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie może się ograniczać jedynie do odwołania się do zarzutów kasacyjnych.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).